

ATÇA ÖRNEĞİ EKSENİNDE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN HÜZÜN TURİZMİ POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice FERЕК*

Hulusi DOĞAN**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Yunan işgalinde büyük katliam ve acıların yaşandığı yerlerden bir tanesi olan Atça'nın (Sultanhisar-Aydın) hüzün turizmi potansiyelini değerlendirmektir. Bu çerçevede Atça'da eğitim görmekte olan 168 lise öğrencisinin hüzün turizmi bilgi düzeyleri ile Atça'daki hüzün turizm potansiyeline yönelik farkındalıkları araştırmada ele alınmaktadır. Bu amaçla öncelikli olarak öğrencilere hüzün turizminin ne olduğu ve Atça'daki hüzün turizmi noktaları ve tarihi geçmişine ilişkin görsel bir sunum gerçekleştirilmiştir. Görsel sunumun ardından lise öğrencilerinin hüzün turizmi bilgi düzeyleri ile Atça'daki hüzün turizmi noktaları ve potansiyeline yönelik algı ve değerlendirmelerini belirlemeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Öğrencilerin algı ve değerlendirmelerinin kıyaslamasında T-test ve Anova (oneway) testleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin Atça'yı hüzün turizmi potansiyeli açısından yeterli ve ziyaret edilmeye değer buldukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hüzün Turizmi, Atça, Turizm Eğitimi.

JEL Sınıflandırma Kodları: L80, L83,

EVALUATION OF THE DARK TOURISM POTENTIAL OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE AXIS OF ATÇA EXAMPLE

ABSTRACT

The purpose of this research is to evaluate the sad tourism potential of Atça (Sultanhisar-Aydın), one of the places where great massacres and sufferings took place in the Greek occupation. In this context, the level of knowledge of dark tourism of 168 high school students studying at Atça and awareness of dark tourism potential in Atça are discussed in the research. For this purpose, first of all, a visual presentation was made to the students about what the tourism of dark is and the points of dark tourism in Atça and its historical background. After the visual presentation, a questionnaire was applied to determine the knowledge level of dark tourism of high school students and their perceptions and evaluations regarding the points and potential of dark tourism in Atça. T-test and Anova (oneway) tests were used to compare students' perceptions and evaluations. As a result, it was revealed that the students found Atça sufficient in terms of its tourism potential and worth visiting.


Keywords: Sadness Tourism, Atça, Tourism Education.

JEL Classification Codes: L80, L83

GİRİŞ

Turizmin gelişmesi ve bu gelişmeyle birlikte seyahat tercihlerinin değişmesinden dolayı turistik tüketicilerde klasik turizm ürünlerinden, özel ilgi gerektiren ürünlere doğru bir yönelme görülmeye başlanmıştır. İnsanlar, ulaşım araçlarındaki hız ve konfor sayesinde tatil sürelerini birkaç parçaya

*  Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, haticeferek@posta.mu.edu.tr

**  Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Prof.Dr., hulusidogan@mu.edu.tr

bölerek ilgi alanlarına yönelik tatile çıkmaya başlamıştır. Bu değişimin öncelikle klasik turizm ürününe duyulan tatmin düzeyi, değişik kültürleri keşfetme isteği, ülkeler arasındaki mesafelerin kısalması, eğitim ve gelir düzeyindeki artış, üçüncü yaş turist profilinin artması, kültürel ve sportif aktivitelere katılma isteği gibi pek çok neden bulunmaktadır (Kılıç ve Kurnaz 2010: 40). Sahip olunan arz kaynaklarının çeşitliliği, destinasyonlar arasında farklılıklara ve talebe yönelik şekillenen özel ilgi turizmi çeşitlerinin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Özel ilgi turizm çeşitleri sayesinde farklı turizm destinasyonları ortaya çıkmaktadır (Kılıç ve Akyurt 2011: 209).

Geçmişte yaşanan savaşlar, doğal afetler, soykırımlar ve toplu ölümler gibi olayların insanlarda derin izler bırakması sonucunda, bu olayların meydana geldiği yerleri ziyaret etme isteği ve yaşanan olayları tekrardan hissedebilme arzusu, insanları seyahat etmeye teşvik eden motivasyonlardan birisi olmaktadır. Hüzün turizmi, geçmişte meydana gelen ölüm ya da üzüntü yaratan olayların yaşandığı yere ilgi, merak, ölen kişilere verilen değer, yıkım alanına verilen değer gibi durumlar sonucunda ortaya çıkan motivasyonlarla gerçekleştirilen seyahatlerden kaynaklı bir turizm faaliyeti olarak ifade edilebilir (Birdir, Dalgıç ve Güler, 2015: 13). Hüzün turizminin temelinde, günümüzde insanların bu destinasyonlara giderek o anları gözünde canlandırması, yaşanmışlıkları hissetmesi, hüzün, acı keder gibi hisleri yaşama isteği bulunmaktadır (Varolüneş, 2018: 4444).

Bu araştırmanın amacı, Yunan işgalinde büyük katliam ve acıların yaşandığı yerlerden bir tanesi olan Atça'nın (Sultanhisar-Aydın) hüzün turizmi potansiyeline ve geçmişine dikkat çekmektir. Atça ve Atça civarında yaşayan kişilerin hüzün turizmi noktaları ve potansiyeline yönelik algı ve değerlendirmeleri belirlenmeye çalışıldığından dolayı ve uygulamada iki aşamalı bir anket yöntemi bulunduğundan dolayı Atça'da eğitim görmekte olan lise öğrencileri araştırmaya dâhil edilmiştir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Genel olarak "hüzün turizmi" kavramı araştırıldığında, hüzün turizminin yeni bir kavram olmadığı tespit edilmiştir. Hüzün turizmi alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, hüzün turizminin temelini toplu idam törenlerinin, ölüm olaylarının yaşandığı Romalılar'ın gladyatör oyunları dönemine dayanmakta olduğu belirlenmiştir (Alili, 2017: 39). Hüzün turizmi "trajedilerin veya tarihsel olarak dikkat çekici ölümlerin gerçekleştiği yerlere olan ziyaretler" olarak tanımlanabilir (Tarlow, 2005: 48). Kavram ilk olarak *Rojek* (1993) tarafından "black-spots" olarak ele alınırken sonrasında ise benzer anlamı çağrıştıran bir başka kavram olan "dark tourism" (Foley ve Lennon, 1996a; 1996b) ve "thanatourism" (Seaton, 1996) olarak tanımlanmıştır. Hüzün turizmi olgusu her ne kadar farklı araştırmacılar tarafından değişik kavramlarla açıklanmış olsa da, çağrıştırdığı anlam bakımından ölüm olaylarının gerçekleştiği yerlere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilgiyi ifade etmektedir (Çakar, 2017: 975).

Hüzün turizmi tüketicilere üzüntü, içsel acı duygusunu yaşatmak ve sonucunda da, gerçekleşen olaylardan edinilen tecrübe ile huzura vermek için yapılmaktadır. Hüzün turizminin çatısı oldukça geniştir ve pek çok farklı olayla desteklenmektedir. Hüzün turizmi kavramının, sahip olduğu anlam genişliği ve farklı şekillerde ortaya çıkabilmesi nedeniyle kapsam alanının da aynı şekilde geniş olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz (Seaton, 1996: 240).

Seaton (1996: 240-242) hüzün turizmini beş kategoride incelemiştir:

1. Ölüm olayını izlemek amacıyla yapılan ziyaretler
2. Bireysel - toplu ölümlerin gerçekleştiği alanlara yapılan ziyaretler
3. Anıtlara - hapisanelere yapılan ziyaretler
4. Ölümle ilgili olayların yaşatıldığı yerlere yapılan ziyaretler
5. Ölümle ilgili kanıtların sergilendiği yerler

Hüzün turizmi destinasyonları sağladığı arz bakımından birbirinden farklıdır. Stone (2006), hazırladığı modelde hüzün turizmi destinasyonlarını kategorize etmiştir. Altı gruptan oluşan bu modellemede (Lightest - lighter – light – dark – darker - darkest) her kategori farklı özellikler taşımaktadır ve en koyu olandan en aydınlık olana kadar sıralanmıştır. Hüzün turizmi destinasyonları incelendiğinde darkest kategorisine yerleştirebileceğimiz mekânların daha fazla turist ağırladığı görülmektedir. Bu durum, turistlerin gerçek ölüm ve acı duygularını, yapay olanlara tercih ettiğini ve Stone tarafından hazırlanan modelde yer alan darkest kategorisinde değerlendirilen mekânları tüketme eğiliminde olduklarını bize göstermektedir. Bu bağlamda *Auschwitz-Birkenau Anıt ve Müzesi*, *Ulusal 11 Eylül Anıt ve Müzesi*, *Çernobil*, *Pompei* yanardağ patlaması kalıntıları, *Hiroshima* nükleer saldırı alanları, *Alcatraz Hapishanesi* dünyadaki darkest kategorisinde yer alan önemli hüzün turizmi destinasyonları olarak öne çıkmaktadır. Ülkemizde de *Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı* ve *Sarıkamış-Allahuekber Dağları* darkest kategorisinde yer alan önemli hüzün turizmi destinasyonlarıdır (Hıdır ve Somuncu, 2018: 153-154). Ancak ülkemizde hüzün turizmi potansiyeline sahip daha birçok yerin olduğu ve bunların yeterince bilinmediği de açıktır. Yunan işgalinde acımasız işkence ve katliamların yapıldığı *Atça* da bunlardan bir tanesidir.

Atça, İzmir-Denizli karayolu üzerinde, Nazilli'ye 8 km, Aydın şehir merkezine de ortalama 35 km mesafede bulunmaktadır. Ayrıca Pamukkale, Söke, Efes, Kuşadası, Bodrum, İzmir gibi Ege Bölgesi'nin önemli ticaret ve turizm noktalarına da yakın sayılabilecek bir konumdadır. *Atça*'nın kuzeyinde Beydağ, güneyinde Yenipazar, batısında Sultanhisar ve doğusunda Nazilli ilçeleri yer almaktadır (Tarihçe, web). *Atça*, 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı kanun uyarınca Aydın İli'nin büyükşehir olması ile birlikte, 30.03.2014 tarihinden itibaren Sultanhisar Belediyesi'ne bağlanarak mahalle olmuştur (*Atça*'nın Kuruluşu, web). *Atça Mahallesi*'nin en büyük özelliği ise Paris'in ünlü *Etoile Meydanı*'na benzerliğidir. *Atça*, 27 Mayıs 1919'da Yunan işgaline maruz kalmış, 5 Eylül 1922'de de Yunan işgalinden kurtulmuştur. Yunan ordusu kaçarken *Atça*'yı yakıp yıkarak bir harabeye çevirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında *Atça*, yeniden inşa edilmeye başlanmış ve şehrin planlanmasında *Abdi Bey* görevlendirilmiştir. *Atça*, bu modern ve eşsiz özelliğinin yanı sıra tarihinde birçok acı barındırmaktadır. Yunan askerleri yaklaşık iki yıl iki ay süreyle işgal ettikleri *Atça*'da o kadar katliam ve işkence yapmıştır ki bugün *Atça*'nın birçok yerinde bu acıların izlerine rastlamak olanaklıdır.

Atça Merkez'de yer alan *Bayramyeri Cami*'nin hemen önünde, önce işkence edilmek ve sonrasında içine atılmak suretiyle insanların katledildiği bir su kuyusu bulunmaktadır. Benzer katliamların yapıldığı kuyulardan bir diğeri de *Ali Ağa Kuyusu*'dür. Özellikle *Bayramyeri Cami*'nin önünde yer alan kuyuda, kuyu numarasının 81 olarak yer alması, *Atça*'daki kuyuların ve o yıllarda yapılan katliamların sayısını göstermesi açısından önemlidir (Burhan, 2000: 444).

24 Nisan 1921 tarihinde gece vakti evlerinden alınarak *Çomaklı Ovası Mevkii*'nde Yunanlılar tarafından şehit edilen bir grup Türk insanı kendi kazdığı mezara kendisi gömülerek hunharca katledilmiştir. Bu tüyler ürpertici olay *Atça*'da yaşanmış unutulmayan acı bir görüntüdür ve yalnızca *Hafız Halilzade Şükri*, *Ayenoğlu Hüseyin* ve *Mollavelioğlu Hasan* yaralı olarak kurtulmuştur. Şehit olan kişilerin anısına *Atça*'da *24 Nisan Şehitler Abidesi* inşa edilmiştir (Burhan, 2000: 475; Türbe ve Abideler, web).

Atça, hüzün turizmi açısından sayısız acılarla doludur. Hiç şüphesiz *Karatepe Köyü Katliamı*, Yunan işgali süresince bölgede gerçekleştirilen en büyük sivil katliam olarak kayıtlara geçmiştir. *Sarı Ahmetler*, *Helvacılar*, *Mahmutlar* ve *Akçalar Mahalleleri*'nde oturanlar *Sarı Ahmetler Camisi*'nde, *Sekiyurt Mahallesi*'nde oturanlar da *Sekiyurt Cami*'sinde toplanmışlardır. Yunan askerleri, bu iki camide topladıkları köylülerin üzerlerine makinalı tüfeklerle ateş açmışlar, bombalar atmışlar, ölmeyen insanlar olabileceği düşüncesi ile üzerlerine çıkıp tek tek süngülemişler, son olarak da çalı parçaları ve benzinle camileri yakmışlardır. *Sarı Ahmetler Camisi*'ndeki 123 kişiden 98'i şehit olmuş, 25'i ise yaralı olarak kaçmayı başarabilmiştir. *Sekiyurt Camisi*'nde ise 56 kişi şehit edilmiştir. O gece

insanlarımız – hamile kadınlar, savunmasız çocuklar, masum bebekler, yaşlılarımız - vurulmuş, diri diri yakılmış, yol kenarlarında, orman içlerinde, ağaç diplerinde süngülenmiştir. İşkence ve katliam sabaha kadar devam etmiştir. Bu acımasız katliamın yapıldığı yerde bugün Karatepe Şehitliği bulunmaktadır (Burhan, 2000: 490-512; Karatepe Şehitliği, web). Ancak bugün bu katliamların yapıldığı yerlerin, olayların, şehitlik ve abidelerin insanımızca yeterince bilindiğini söylemek olanaklı değildir. Bu anlamda buraları ve yaşanan olayları bilmenin, hüznün turizminin de ötesinde tarihimizi bilmek ve ülkemize sahip çıkmak anlamında büyük bir önem taşıdığı açıktır.

2. YÖNTEM

Araştırma, Yunan işgalinde büyük acıların yaşanmış olduğu yerlerden bir tanesi olan Atça’da hüznün turizmi algısının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu çerçevede cinsiyet, doğum yeri ve ikamet yeri gibi demografik değişkenler ile hüznün turizmi algısı arasında bilimsel anlamda bir ilişkinin olup olmadığı araştırmada irdelenmektedir. Ayrıca hüznün turizmi mekânlarını ziyaret etme arzusu ile bireylerin demografik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırmada ele alınmaktadır.

Yunan işgalinde büyük acıların yaşandığı ve bu anlamda önemli hüznün turizmi mekânlarına sahip olan Atça araştırma kapsamına alınmıştır. Atça ilçesinde bulunan diğer liselerde öğrenci sayılarının az olmasından dolayı ve Atça’nın en köklü lisesinin *Atça Anadolu Lisesi* olmasından dolayı çalışma sadece bu lisenin öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden olan anket tekniği kullanılmıştır. Anket, ilgili literatür göz önünde bulundurularak yazarlar tarafından 5’li likert ölçeğinde hazırlanmıştır. Anket uygulamasına geçmeden önce Atça’daki hüznün turizm potansiyeli ve tarihi geçmişini anlatan yaklaşık yirmi dakikalık görsel bir sunum gerçekleştirilmiştir. Görsel sunumun ardından öğrencilere anket uygulanmıştır. Ölçeğin yapısal olarak geçerliliğinin tespiti için öncelikli olarak SPSS 20 paket programı kullanılarak faktör ve güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör ve güvenilirlik analizlerinin ardından verilerin analizinde betimsel istatistik, T-Testi ve Anova (oneway) testleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan 168 öğrencinin %57,7’si erkek, %42,3’ü kadındır. Öğrencilerin %47’si Atça’lı iken, %23,2’si Aydın İlinin başka bir yerinden, %29,8’i ise Aydın İli dışındadır. Tablo 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin yarısından fazlası (%53’ü) 10 yıldan daha uzun bir süredir Atça’da ikamet etmektedir. 5 yıl ve daha az süreyle Atça’da ikamet edenlerin oranı %28, 6-10 yıl arasında Atça’da ikamet edenlerin oranı da %13,1’dir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %44’ü 10. sınıf, %42,3’ü 9. sınıf, %29,8’i de 11. sınıf öğrencisidir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)	Aslen Nerelisiniz?	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	97	57,7	Atça	79	47,0
Erkek	71	42,3	Aydın İli/İlçesi	39	23,2
			Aydın Dışı	50	29,8
Sınıf	Frekans (n)	Yüzde (%)	Atça’da İkamet Ettiği Yıl	Frekans (n)	Yüzde (%)
9.sınıf	71	42,3	1-5 Yıl	47	28,0
10.sınıf	74	44,0	6-10 Yıl	22	13,1
11.sınıf	23	29,8	11 Yıl ve Üzeri	89	53,0

Anket soruları, uygulama öncesinde faktör ve güvenilirlik analizine alınmıştır. Tablo 2’de görüleceği üzere araştırmada 4 faktör grubu bulunmaktadır. “Hüznün turizmi ziyaret arzusu (1)” 4 değişken ile ölçülmektedir ve bu grubun güvenilirlik değeri (Cronbach Alfa Katsayısı) 0.908’dir. “Atça’da hüznün

turizmi tanıtım faaliyetlerinin yeterliliği (2)” 2 değişken ile ölçülmektedir ve bu faktör grubunun güvenilirlik değeri (Cronbach Alfa Katsayısı) 0.729’dur. “Atça’da hüzün turizmi potansiyelinin (3)” değerlendirilmesi de 4 değişkenle ölçülmektedir ve bu grubun güvenilirlik değeri (Cronbach Alfa Katsayısı) de 0.721’dir. “Atça’da yer alan hüzün turizmi mekânlarını ziyaret etme arzusu (4)” 6 değişkenle ölçülmektedir ve bu faktör grubunun güvenilirlik değeri (Cronbach Alfa Katsayısı) 0.929’dur. Yapılan faktör analizinde örneklem uygunluk (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.818 olarak tespit edilmiştir. Araştırma normal dağılım özellikleri göstermektedir.

Tablo 2. Araştırma Faktör ve Yükleri

ARAŞTIRMA GRUPLARI	FAKTÖR YÜKLERİ			
	(1)	(2)	(3)	(4)
Hüzün Turizmi Ziyaret Arzusu				
Tarihimizi unutmamak için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	0,844			
Şehitlerin ruhunu şad etmek için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	0,873			
Yaşanan olaylarla ilgili bilgi edinmek için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	0,858			
İnsanların yaşadığı acıyı anlamak için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	0,886			
Atça Hüzün Turizmi Tanıtım Faaliyet Yeterliliği				
Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarının tanıtımı konusunda yapılan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz? (Belediye, kaymakamlık, turizm müdürlüğü vb. kuruluşların gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler)		0,857		
Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarının tanıtımı konusunda bugüne kadar okullarda yapılmış olan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz? (Seminer, gezi vb. faaliyetler)		0,869		
Atça Hüzün Turizmi Potansiyeli				
Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarının Atça halkı tarafından bilindiğini düşünüyorum.			0,680	
Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarının hüzün turizmi açısından çekici olduğunu düşünüyorum.			0,743	
Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarını ziyaret edilemeye değer buluyorum.			0,575	
Atça’nın hüzün turizmi potansiyeline sahip bir yer olduğunu düşünüyorum.			0,773	
Atça Hüzün Turizmi Mekânlarını Ziyaret Arzusu				
Sunumdan sonra Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarının hüzün turizmi açısından çok daha çekici olduğunu düşünüyorum.				0,838
Sunumdan sonra Atça’daki hüzün turizmi kaynaklarının çok daha ziyaret edilemeye değer buluyorum.				0,874
Sunumdan sonra Atça’nın hüzün turizmi potansiyeli açısından çok daha değerli bir yer olduğunu düşünüyorum.				0,817
Sunumdan sonra Atça’daki Şehitler Abidesi’ni ziyaret etme arzum oluştu.				0,862
Sunumdan sonra Karatepe Faciası’nın yaşandığı bölgeyi ziyaret etme arzum oluştu.				0,892
Sunumdan sonra Sarı Ahmetler Camii’ni ziyaret etme arzum oluştu.				0,878
Cronbach Alfa (α)	0,908	0,729	0,721	0,929
Kaiser-Meyer-Olkin Measure Of Sampling Adequacy= 0,818 Approx. Chi-Square= 791,292 df=66 Sig. 0,000				

Tablo 3. Faktör Grupları: Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

ARAŞTIRMA GRUPLARI		
	Ort.	St. Sap.
Hüzün Turizmi Ziyaret Arzusu		
Tarihimizi unutmamak için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	4,0060	1,09160
Şehitlerin ruhunu şad etmek için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	4,2036	1,06725
Yaşanan olaylarla ilgili bilgi edinmek için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	4,1190	1,04285
İnsanların yaşadığı acıyı anlamak için hüzün turizmi merkezlerini ziyaret etmek isterim.	4,1548	1,03812
Atça Hüzün Turizmi Tanıtım Faaliyet Yeterliliği		
Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının tanıtımı konusunda yapılan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz? (Belediye, kaymakamlık, turizm müdürlüğü vb. kuruluşların gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler)	2,2679	1,06929
Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının tanıtımı konusunda bugüne kadar okullarda yapılmış olan faaliyetleri yeterli buluyor musunuz? (Seminer, gezi vb. faaliyetler)	2,3810	1,08230
Atça Hüzün Turizmi Potansiyeli		
Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının Atça halkı tarafından bilindiğini düşünüyorum.	2,8155	1,14065
Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının hüzün turizmi açısından çekici olduğunu düşünüyorum.	3,2262	1,11443
Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarını ziyaret edilemeye değer buluyorum.	3,9226	1,17355
Atça'nın hüzün turizmi potansiyeline sahip bir yer olduğunu düşünüyorum.	3,4524	1,20781
Atça Hüzün Turizmi Mekânlarını Ziyaret Arzusu		
Sunumdan sonra Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının hüzün turizmi açısından çok daha çekici olduğunu düşünüyorum.	4,1018	1,15453
Sunumdan sonra Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının çok daha ziyaret edilemeye değer buluyorum.	4,3054	0,98000
Sunumdan sonra Atça'nın hüzün turizmi potansiyeli açısından çok daha değerli bir yer olduğunu düşünüyorum.	4,1557	1,03537
Sunumdan sonra Atça'daki Şehitler Abidesi'ni ziyaret etme arzum oluştu.	4,2156	1,03038
Sunumdan sonra Karatepe Faciası'nın yaşandığı bölgeyi ziyaret etme arzum oluştu.	4,1257	1,00108
Sunumdan sonra Sarı Ahmetler Camii'ni ziyaret etme arzum oluştu.	4,0778	1,02378

Tablo 3'te görüleceği üzere öğrencilerin genel olarak hüzün turizmi mekânlarını ziyaret etme arzularının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tarihi unutmamak, insanların yaşadıkları olaylar hakkında bilgi edinmek ve yaşanan acıları anlayabilmek ve şehitlerin ruhlarını şad etmek için öğrencilerin hüzün turizmi mekânlarını ziyaret etmek arzusunda oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin hüzün turizmi mekânlarını ziyaret etme arzularının yüksekliğine karşı olarak, Atça'daki hüzün turizmi potansiyelinin yeterince tanıtılmadığı düşüncesinde oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin Atça içinde ve dışında (ort=2.267), ayrıca okullarda tanıtım faaliyetlerinin (ort=2.381) yeterli olmadığı düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Atça'yı hüzün turizmi potansiyeli açısından yeterli ve ziyaret edilmeye değer buldukları belirlenmiştir. İlginçtir ki öğrenciler, Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının Atça halkı tarafından çok da iyi bilindiğine inanmamaktadır (ort=2.815). Ancak öğrenciler, Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının ziyaret edilmeye değer olduğu (ort=3.922) düşüncesindedirler (Tablo 3).

Araştırmada öğrencilerin Atça'daki hüzün turizmi mekânlarının çekici (ort=4.101) ve ziyaret edilmeye değer (ort=4.305) buldukları belirlenmiştir. Sunum sonrasında özellikle öğrencilerde *Atça Şehitler Abidesi*, *Karatepe* ve *Sarı Ahmetler Camisi*'ni ziyaret etme arzusunun oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Kadın ve Erkek Öğrencilerin Hüzün Turizmi Algıları: T-Test Analizi Sonuçları

FAKTÖR GRUPLARI	Kadın (N=97)		Erkek (N=71)		T-Test			
	Ort.	St. Sap.	Ort.	St. Sap.	Levene's test of equality of Variances		t-test for equality of Means	
					F	P	Sig. (2-tailed)	Ort. Fark
Hüzün Turizmi Ziyaret Arzusu	4.22	0.800	3.98	1.085	6.246	0.013	0.114	0.243
Atça Hüzün Turizmi Tanıtım Faaliyet Yeterliliği	2.27	0,853	2.39	1.078	7.152	0.008	0.435	-0.121
Atça Hüzün Turizmi Potansiyeli	3.28	0.850	3.45	0.858	0.123	0.726	0.212	-0.167
Atça Hüzün Turizmi Mekânlarını Ziyaret Arzusu	4.23	0.826	4.10	0.948	1.768	0.186	0.325	0.136

p<0.05

Tablo 4'te görüldüğü üzere, kadın ve erkek öğrencilerin araştırma değişkenlerine ilişkin değerlendirmelerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Yapılan t-testi analizi sonuçlarına göre kadın ve erkek öğrencilerin "hüzün turizmi ziyaret" arzuları arasında anlamlı bir farklılık ($p=0.114>0.05$) bulunmamaktadır. Kadın ve erkek öğrencilerin "Atça hüzün turizmi tanıtım faaliyet yeterliliği"ne ilişkin değerlendirmeleri arasında da istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı ($p=0.435>0.05$) belirlenmiştir. Benzer şekilde yapılan t-test analizleri sonucunda, kadın ve erkek öğrencilerin "Atça hüzün turizmi potansiyeli" ($p=0.212>0.05$) ile "Atça hüzün turizmi mekânlarını ziyaret arzuları" ($p=0.325>0.05$) arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıf Düzeyine Göre Hüzün Turizmi Algıları: Anova-Tukey Analizi Sonuçları

FAKTÖR GRUPLARI	Oneway Anova						
	Top. Kareler Topl.	df	Ort. Kareler	F	P	Ort.(I-J) Fark	Sig.
Hüzün Turizmi Ziyaret Arzusu							
Gruplararası	5,310	2	2,655	3,112	0,047	9.Sınıf (I)	0,039
Gruplarıçi	139,924	164	0,853			10.Sınıf...0,378*	0,427
Toplam	145,234	166				11.Sınıf...0,276	
Atça Hüzün Turizmi Tanıtım Faaliyet Yeterliliği							
Gruplararası	3,193	2	1,597	1,769	0,174	9.Sınıf (I)	1,000
Gruplarıçi	148,877	165	0,902			10.Sınıf...0,001	0,185
Toplam	152,070	167				11.Sınıf...0,402	
Atça Hüzün Turizmi Potansiyeli							
Gruplararası	10,178	2	5,089	7,498	0,001	9.Sınıf (I)	0,001
Gruplarıçi	111,999	165	0,679			10.Sınıf...0,521*	0,775
Toplam	122,177	167				11.Sınıf...0,134	
Atça Hüzün Turizmi Mekânlarını Ziyaret Arzusu (Sunum Sonrası)							
Gruplararası	2,706	2	1,353	1,760	0,175	9.Sınıf (I)	0,300
Gruplarıçi	124,492	162	0,768			10.Sınıf...0,219	0,854
Toplam	127,198	164				11.Sınıf...0,110	

Tablo 5’te görüleceği üzere, yapılan Anova (Oneway-Tukey) analizleri sonucunda 9. sınıf öğrencilerinin “hüzün turizmi ziyaret arzularının”, 10. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ($p=0.039<0.05$, Ort. Fark=0.378) tespit edilmiştir. Benzer şekilde 9. sınıf öğrencilerinin “Atça’daki hüzün turizmi potansiyelini” 10. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek buldukları ($P=0.001<0.05$, Ort. Fark=0.521) belirlenmiştir.

Anova (Oneway-Tukey) testi, öğrencilerin araştırma değişkenlerine ilişkin değerlendirmelerinin nereli olduklarına göre bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bir başka ifadeyle öğrencilerin Atça’lı, Aydın’lı ya da Aydın dışından olmaları, araştırma değişkenlerine ilişkin değerlendirmeleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Öğrencilerin Nereli Olduklarına Göre Hüzün Turizmi Algıları: Anova Analizi Sonuçları

FAKTÖR GRUPLARI	Oneway Anova						
	Top. Kareler Topl.	df	Ort. Kareler	F	P	Ort. (I-J) Fark	Sig.
Hüzün Turizmi Ziyaret Arzusu Gruplararası Gruplarıçi Toplam	0,544 133,375 133,919	2 161 163	0,272 0,828	0,328	0,721	Atça (I) Aydın İli/İlçesi.. -0,071 Aydın Dışı..... -0,134	0,916 0,702
Atça Hüzün Turizmi Tanıtım Faaliyet Yeterliliği Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,185 145,624 147,809	2 162 164	1,093 0,899	1,215	0,299	Atça (I) Aydın İli/İlçesi.. -0,028 Aydın Dışı.. 0,242	0,987 0,348
Atça Hüzün Turizmi Potansiyeli Gruplararası Gruplarıçi Toplam	2,095 118,529 120,623	2 162 164	1,047 0,732	1,432	0,242	Atça (I) Aydın İli/İlçesi.. -0,244 Aydın Dışı.. 0,039	0,309 0,966
Atça Hüzün Turizmi Mekânlarını Ziyaret Arzusu (Sunum Sonrası) Gruplararası Gruplarıçi Toplam	1,219 125,979 127,198	2 162 164	0,610 0,778	0,784	0,458	Atça (I) Aydın İli/İlçesi.. 0,178 Aydın Dışı.. 0,166	0,552 0,562

Öğrencilerin hüzün turizmi algılarının Atça’da ikamet ettikleri süreler açısından farklılıklar gösterdiği Anova (Oneway-Tukey) testi ile belirlenmiştir (Tablo 7). Atça’da 6-10 yıl arasında ($p=0.021<0.05$, Ort. Fark=0.645) ve 10 yıldan daha fazla ($p=0.006<0.05$, Ort. Fark= 0.523) ikamet edenlerin hüzün turizmi ziyaret arzularının, Atça’da 1-5 yıl arasında ikamet edem öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Atça’da 6-10 yıl arasında ikamet eden öğrencilerin, 1-5 yıl arasında ikamet edenlere oranla Atça’nın hüzün turizmi potansiyelini daha yüksek buldukları ($p=0.030<0.05$, Ort. Fark=0.558) ve Atça’daki hüzün turizmi mekânlarını ziyaret etme arzularının da daha yüksek olduğu ($p=0.048<0.05$, Ort. Fark=0.527) tespit edilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Atça'da İkamet Sürelerine Göre Hüzün Turizmi Algıları: Anova Analizi Sonuçları

FAKTÖR GRUPLARI	Oneway Anova						
	Top. Kareler Topl.	df	Ort. Kareler	F	P	Ort. (I-J) Fark	Sig.
Hüzün Turizmi Ziyaret Arzusu	10,145	2	5,073	5,914	0,003	1-5 Yıl (I) 6-10 Yıl.. -0,645* 11 Yıl ve Üzeri..-0,523*	0,021 0,006
Gruplararası	132,099	154	0,858				
Gruplarıçi	142,244	156					
Toplam							
Atça Hüzün Turizmi Tanıtım Faaliyet Yeterliliği							
Gruplararası	2,681	2	1,340	1,495	0,227	1-5 Yıl (I) 6-10 Yıl.. -0,420 11 Yıl ve Üzeri.. -0,161	0,201 0,613
Gruplarıçi	138,928	155	0,896				
Toplam	141,609	157					
Atça Hüzün Turizmi Potansiyeli							
Gruplararası	5,502	2	2,751	3,873	0,023	1-5 Yıl (I) 6-10 Yıl.. -0,558* 11 Yıl ve Üzeri.. -0,323	0,030 0,087
Gruplarıçi	110,090	155	0,710				
Toplam	115,592	157					
Atça Hüzün Turizmi Mekânlarını Ziyaret Arzusu (Sunum Sonrası)							
Gruplararası	4,141	2	2,070	2,860	0,060	1-5 Yıl (I) 6-10 Yıl.. -0,527* 11 Yıl ve Üzeri.. -0,142	0,048 0,631
Gruplarıçi	110,769	153	0,724				
Toplam	114,910	155					

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yerli ve yabancı turistlerin turizm konusunda ilgileri ve talepleri sürekli değişen turizm hareketliliğine bağlı olarak farklılaşmaktadır. Tarih boyunca ölüm, acı, şiddet ve facialar ile ilişkili olayların yaşandığı yerler, farklı nedenlerle ziyaret edilmiştir. Farklı talepler ve yeni destinasyonlar neticesinde özel ilgi turizm türleri de oluşmuştur ve hüzün turizmi de bunlardan birisidir. Hüzün turizmi, acı, keder, üzüntü gibi duyguların yaşandığı yerlere yapılan seyahatler bütünüdür (Kurnaz, Kurnaz ve Tatlıoğlu, 2017: 193). Atça'nın (Sultanhisar-Aydın) hüzün turizmi potansiyelini değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma Atça Anadolu Lisesi öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin hüzün turizmi mekânlarını ziyaret etme arzularının oldukça yüksek olması araştırmada ortaya çıkan temel bulgulardan bir tanesi olarak öne çıkmaktadır. Özellikle tarihi unutmamak, insanların yaşadıkları olaylar hakkında bilgi edinmek ve yaşanan acıları anlayabilmek ve şehitlerin ruhlarını şad etmek

öğrencilerin bu arzularında temel belirleyiciler olarak dikkat çekmektedir. Ne var ki Atça'daki hüzün turizmi potansiyelinin yeterince tanıtılmadığı öğrencilerin ortak düşünce ve serzenişleridir. Bu anlamda Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere yerel yönetimlere önemli görevler düştüğü açıktır. Benzer şekilde Millî Eğitim Bakanlığı ve yerel temsilcileri de çeşitli faaliyetler düzenleyerek Atça'nın tarihi ve tanıtımını sağlayabilirler. Bu doğrultuda hüzün turizmi mekânlarına geziler düzenlenebilir, okullarda sunum faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Özellikle konunun paydaşları bağlamında (Atça'nın işgali, acı olayların yaşandığı gün ve mekânlarda) tanıtıcı ve bilgilendirici faaliyetlerin yapılması önem taşımaktadır. Nitekim Öğrencilerin Atça'yı hüzün turizmi potansiyeli açısından yeterli ve ziyaret edilmeye değer buldukları ancak Atça'daki hüzün turizmi kaynaklarının Atça halkı tarafından da çok iyi bilindiğine inanmamaları bunun somut bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Tarihimizin gelecek kuşaklara aktarılması anlamında büyük bir eksiklik ve boşluğun olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki araştırmada öğrencilere yapılan görsel (Atça'daki hüzün turizmi mekânlarının geçmişi) sunumdan sonra, öğrencilerin Atça'daki hüzün turizmi mekânlarının çekiciliği ve ziyaret edilmeye değer bulunmalarına yönelik inanç ve beklentilerinin arttığının tespiti de bu eksikliğin en güzel kanıtı niteliğindedir. Sunum sonrasında özellikle öğrencilerde Atça Şehitler Abidesi, Karatepe ve Sarı Ahmetler Camisini ziyaret etme arzusunun oldukça yüksek olduğu çarpıcı bir bulgudur ve bu anlamda tüm paydaş, ilgili ve sorumlulara adeta mesaj niteliği taşımaktadır. Tarihe ve hüzün turizmi mekânlarına yönelik ilginin gençlerde ve liseye yeni başlamış öğrencilerde daha yüksek olması, gençlerin bilgiye ve tarihe aç olduğu, anlatılmaya ve bilgilendirmeye ihtiyaç duyduklarının birer göstergesi olarak değerlendirilebilir. Nitekim bu arzunun hüzün turizmi mekânında ikamet edip etmemekle bir farklılık göstermediğinin tespiti de önemli bir bulgu olarak gözlerden kaçırılmamalıdır. Öğrencilerin yaşadıkları toprakları tanıdıkça tarihi ve geçmişi hakkında yeterince bilgilendirildikleri sürece ülke topraklarına ve tarihi mirasa layıkıyla sahip çıkacakları açıktır. Bu anlamda bu ve benzer çalışmalara ülkemizde sıkça yer verilmesi, sonuçlarının kıyaslanması ve ilgililerle paylaşılması doğru politika ve stratejilerin geliştirilmesi bağlamında önem taşımaktadır. Araştırmaya sadece lise öğrencilerinin dahil edilmesi araştırmanın kısıtı olup gelecek çalışmalarda araştırmanın kapsamı genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Alili, M. (2017). "Avrupa'daki ve Türkiye'deki Hüzün Turizmi Destinasyonlarının Karşılaştırması Üzerine Teorik Bir Çalışma", *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 37-50.
- Atça'nın Kuruluşu <http://www.aydinatca.com/atcanin-kurulusu.html>, (Erişim Tarihi: 20.04.2019).
- Birdir, K., Dalgıç, A., Güler, O. ve Kayaalp, Y. (2015). "Hüzün Turizmi: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkını Ziyaret Eden Yabancı Turistlerin Deneyimleri", *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(4): 12-23.
- Burhan, S. (2000). *Ege'nin Kurtuluş Destanı Yörük Ali Efe*. (3. Baskı), İstanbul: Nesil Basım Yayın A.Ş.
- Çakar, K. (2017). "Tokat Kalesinin Hüzün Turizmi Potansiyeli", *18. Ulusal Turizm Kongresi*, Mardin Artuklu Üniversitesi 18-22 Ekim 2017, Mardin, 974-979.
- Foley, M. and Lennon, J.J. (1996a). "Editorial: Heart of Darkness", *International Journal of Heritage Studies*, 2(4): 195-197.
- Foley, M. and Lennon, J.J. (1996b). "JFK and Dark Tourism: A Fascination with Assassination", *International Journal of Heritage Studies*, 2(4): 198-211.
- Hıdır, C. ve Somuncu, M. (2018). "Evaluation of Auschwitz-Birkenau Memorial and Museum (Poland) in Terms of Dark Tourism". *International Geography Symposium on the 30th Anniversary of TUCAUM*, 3-6 October 2018, Ankara, Turkey, 150-166.
- Karatepe Şehitliği, <http://www.kosk.gov.tr/karatepe-sehitligi>, (Erişim Tarihi: 19.01.2019).
- Kılıç, B. ve Akyurt, H. (2011). "Destinasyon İmajı Oluşturmada Keder Turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1): 209-232.
- Kılıç, B. ve Kurnaz, A. (2010). "Alternatif Turizm Ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4): 39-56.
- Rojek, C. (1993). *Ways of Escape: Modern Transformations in Leisure and Travel*. London: Macmillan.

- Seaton, A. (1996). "Guided by the Dark: From Thanatopsis to Thanatourism", *International Journal of Heritage Studies*, 2 (4): 234-244.
- Stone, P. R. (2006). "A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions", *Tourism: An Interdisciplinary International Journal*, 54(2): 145-160.
- Tarihçe, <https://www.sultanhisar.bel.tr/tarihce.html>, (Erişim Tarihi: 20.04.2019).
- Tarlow, P. (2005). *Niche Tourism*, (Ed) Novelli, M.: *Dark Tourism: The Appealing 'Dark' Side of Tourism and More* in (ss. 61-72) Routledge.
- Türbe ve Abideler, <http://www.aydınatca.com/turbe-ve-abideler.html>, (Erişim Tarihi: 19.01.2020).
- Varolgüneş, F., K., (2018). "Hüzün Turizminde (Dark Tourism) Mabetleşme Süreci ile Mekânsal Belleğin İlişkilendirilmesi", *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(7): 4443-4451.